

I

(Seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2023/657,

15. märts 2023,

millega kehtestatakse liidu õiguste kasutamise normid Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu ning ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu rakendamisel ja täitmise tagamisel

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 43 lõiget 2, artikli 91 lõiget 1, artikli 100 lõiget 2, artikli 173 lõiget 3, artikli 182 lõiget 5, artiklit 188, artikli 189 lõiget 2 ja artikli 207 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) 30. jaanuaril 2020 sõlmis nõukogu Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu ⁽³⁾ (edaspidi „väljaastumisleping“). Leping jõustus 1. veebruaril 2020.
- (2) 29. aprillil 2021 sõlmis nõukogu liidu nimel ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ⁽⁴⁾ (edaspidi „kaubandus- ja koostööleping“). Nimetatud lepingut hakati kohaldama ajutiselt alates 1. jaanuarist 2021 ning see jõustus 1. mail 2021.
- (3) Nii väljaastumislepingus kui ka kaubandus- ja koostöölepingus on sätestatud, et pool võib teataval juhul ning lepingus sätestatud tingimustel ja järgides lepingus sätestatud menetlust võtta teatavaid meetmeid. Need meetmed võivad hõlmata teatavate asjaomasest lepingust tulenevate kohustuste peatamist.

⁽¹⁾ ELT C 365, 23.9.2022, lk 66.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 14. veebruari 2023. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 7. märtsi 2023. aasta otsus.

⁽³⁾ ELT L 29, 31.1.2020, lk 7.

⁽⁴⁾ ELT L 149, 30.4.2021, lk 10.

- (4) Liit ja Ühendkuningriik võivad omavahel sõlmida muid kahepoolseid lepinguid, mis on kaubandus- ja koostöölepingu lisalepingud, ning sellised lisalepingud on kaubandus- ja koostöölepinguga reguleeritud üldiste kahepoolsete suhete lahutamatu osa ja moodustavad osa üldisest raamistikust. Tuletatakse meelde, et vastavalt kaubandus- ja koostöölepingu artikli 774 lõikele 3 ei kohaldata lepingut Gibraltari suhtes ning sellel ei ole Gibraltari territooriumil mingit mõju.
- (5) Kui peaks tekkima vajadus võtta ühepoolseid meetmeid, nagu on sätestatud väljaastumislepingus, sealhulgas Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis, ning kaubandus- ja koostöölepingus, peaks liidu üldisi huve arvesse võttes olema liidul võimalik kasutada tema käsutuses olevaid vahendeid kiiresti, proportsionaalselt, tulemuslikult ja paindlikult, kaasates samas igati liikmesriike. Samuti peaks liidul olema võimalik võtta asjakohaseid meetmeid juhul, kui väljaastumislepingu või kaubandus- ja koostöölepingu kohast siduvat vaidluste lahendamist ei ole võimalik tulemuslikult kasutada, kuna Ühendkuningriik ei tee selle võimaldamiseks koostööd. Seetõttu on vaja kehtestada selliste meetmete vastuvõtmist reguleerivad normid ja menetlused.
- (6) Tuletatakse meelde, et menetlus käesoleva määruse kohaste autonoomsete meetmete vastuvõtmiseks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ⁽⁵⁾ ei piira nõukogule aluslepingutega antud poliitika-kujundamise, koordineerimise ja otsuste tegemise ülesannete jätkuvat ja alalist täitmist seoses liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste lepingute rakendamisega.
- (7) Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 16 lõikes 1 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 218 lõikes 9 sätestatud volituste rakendamiseks on väljaastumislepingu ning kaubandus- ja koostöölepingu rakendamisega seotud siseotsuste tegemist võetud arvesse nõukogu otsustes (EL) 2020/135 ⁽⁶⁾ ja (EL) 2021/689 ⁽⁷⁾. Selleks et nõukogu saaks selles osas täielikult täita oma poliitikakujundamise, koordineerimise ja otsuste tegemise ülesandeid, tuleks nõukogu pidevalt, alaliselt ja korrapäraselt teavitada kõnealuste lepingute rakendamise, sealhulgas kõigist tekkida võivatest raskustest, eelkõige nimetatud lepingute võimalikust rikkumisest ja muudest olukordadest, mis võivad põhjustada käesoleva määruse kohaste meetmete võtmise. Sellega seoses tuleks nõukogu nõuetekohaselt ja aegsasti teavitada võimalikest liidu käsutuses olevatest reageerimisvõimalustest kõnealuste lepingute täieliku ja nõuetekohase rakendamise tagamiseks, samuti võetud meetmete järelmeetmetest.
- (8) Euroopa Parlamenti tuleks ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 10 kohaselt viivitamata ja täielikult teavitada, et võimaldada tal kasutada täiel määral oma õigusi vastavalt aluslepingutele. Komisjon peaks Euroopa Parlamenti aegsasti teavitama kõigist tekkida võivatest raskustest, eelkõige väljaastumislepingu ja kaubandus- ja koostöölepingu võimalikust rikkumisest ning muudest olukordadest, mis võivad viia käesoleva määruse kohaste meetmete võtmiseni.
- (9) Käesolevas määruses sätestatud normid ja menetlused peaksid olema esimuslikud selliste ELi toimimise lepingu alusel vastu võetud liidu õiguse sätete suhtes, millel on sama reguleerimisese.
- (10) Selleks et käesolev määrus täidaks jätkuvalt oma eesmärgi, peaks komisjon kolme aasta jooksul alates määruse jõustumisest vaatama läbi selle kohaldamisala ja rakendamise ning esitama oma järelduste kohta aruande Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Kui see on kohane, tuleks aruandele lisada asjakohased seadusandlikud ettepanekud.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

⁽⁶⁾ Nõukogu 30. jaanuari 2020. aasta otsus (EL) 2020/135 Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu sõlmimise kohta (ELT L 29, 31.1.2020, lk 1).

⁽⁷⁾ Nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsus (EL) 2021/689 ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ja Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise salastatud teabe vahetamise ja kaitse julgeolekukorda käsitleva lepingu liidu nimel sõlmimise kohta (ELT L 149, 30.4.2021, lk 2).

- (11) Selleks et tagada käesoleva määruse rakendamiseks ühetaolised tingimused ning eelkõige selleks, et tagada väljaastumislepingust ning kaubandus- ja koostöölepingust tulenevate liidu õiguste kiire, tulemuslik ja paindlik kasutamine, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused käesoleva määruse kohaste meetmete vastuvõtmiseks ja asjakohasel juhul selliste meetmete vastuvõtmiseks, millega piiratakse kaubandust või muud tegevust. Need volitused peaksid laienema ka vastuvõetud meetmete muutmisele, peatamisele ja kehtetuks tunnistamisele. Neid tuleks kasutada kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011. Arvestades, et kavandatud meetmed hõlmavad üldaktide vastuvõtmist ja et enamik kavandatud meetmetest on seotud kõnealuse määruse artikli 2 lõike 2 punktis b osutatud valdkondadega, tuleks nende meetmete vastuvõtmiseks kasutada kontrollimenetlust. Komisjon peaks võtma vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid, kui selleks on nõuetekohaselt põhjendatud olukorras tungiv kiireloomuline vajadus, et kaitsta asjakohaselt liidu huve.
- (12) Kui nõukogu otsustab ELi toimimise lepingu artikli 43 lõike 3 kohaselt täielikult või osaliselt peatada kaubandus- ja koostöölepingu viienda rubriigi alusel ette nähtud Ühendkuningriigi laevade juurdepääsu liidu vetele kalapüügiks, peaks ta võtma arvesse sellise peatamise tõhusust selle tagamisel, et Ühendkuningriik täidaks asjakohast lepingut ja selles sätestatud konkreetseid kriteeriume. Peatamist tuleks kohaldada Ühendkuningriigi laevadele individuaalselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/2403 ⁽⁸⁾ III jaotisega.
- (13) Kuna käesoleva määruse eesmärke – kehtestada väljaastumislepingu ning kaubandus- ja koostöölepingu kohaste liidu õiguste kasutamist reguleerivad normid ja menetlused ning anda komisjonile volitused võtta vastu vajalikke meetmeid, sealhulgas, kui see on kohane, kaubandus- ja koostöölepingu kohaldamisalas piiranguid kaubanduse, investeerimise või muu tegevuse suhtes – ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid selle ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kuna väljaastumislepingu ning kaubandus- ja koostöölepingu pool on üksnes liit, saab nende lepingute suhtes rahvusvahelise õiguse tasandil meetmeid võtta ainult liit. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

1. Käesoleva määrusega kehtestatakse normid ja menetlused, millega tagatakse, et liit kasutab Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (edaspidi „väljaastumisleping“), ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu (edaspidi „kaubandus- ja koostööleping“) ning kaubandus- ja koostöölepingu lisalepingute rakendamisel ning täitmise tagamisel oma õigusi tulemuslikult ja õigel ajal.
2. Käesolevat määrust kohaldatakse järgmiste liidu poolt vastu võetud meetmete suhtes:
 - a) asjaomase toote või asjaomaste toodete sooduskohtlemise ajutine peatamine, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 34;
 - b) parandusmeetmed ja kohustuste täitmise peatamine, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 374;
 - c) tasakaalustavad meetmed ja vastumeetmed, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 411;

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2403, milles käsitletakse välispüügilaevastike jätkusuutlikku majandamist ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1006/2008 (ELT L 347, 28.12.2017, lk 81).

- d) Ühendkuningriigi lennuettevõtjatele lennutegevusloa või tehnilise loa andmisest keeldumine, selle tühistamine, peatamine, piiramine ja sellele tingimuste seadmine, samuti kõnealuste lennuettevõtjate tegevuse keelamine, peatamine või piiramine või sellele tingimuste seadmine, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artikli 434 lõikes 4 ja artikli 435 lõikes 12;
- e) aktsepteerimiskohustuste peatamine, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 457;
- f) parandusmeetmed, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 469;
- g) kompensatsioonimeetmed, eelkõige kohustuste täitmise peatamine, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 501;
- h) parandusmeetmed ja kohustuste täitmise peatamine, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 506;
- i) ELi toimimise lepingu alusel vastu võetud ühe või mitme liidu programmi või meetme või selle osa suhtes kaubandus- ja koostöölepingu I protokolliga kohaldamise peatamine või lõpetamine, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklites 718 ja 719;
- j) ajutise hüvitise pakkumine või vastuvõtmine või kohustuste peatamine kaubandus- ja koostöölepingu artikli 749 kohasest vahekohtu või eksperdikomisjoni menetlusest tuleneva otsuse täitmise kontekstis;
- k) kaitsemeetmed ja tasakaalustavad meetmed, nagu on ette nähtud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 773;
- l) kaubandus- ja koostöölepingu kohaldamisalasse kuuluvat kaubandust, investeerimist või muud tegevust piiravad meetmed, kui otsuse langetamine ei ole võimalik, sest Ühendkuningriik ei astu samme, mis on vajalikud kõnealuse lepingu või väljaastumislepingu kohase vaidluste lahendamise menetluse toimimiseks, sealhulgas lükates menetlust põhjendamatult edasi nii, et see tähendab sisuliselt koostööst keeldumist;
- m) väljaastumislepingu artikli 178 kohaste kohustuste täitmise peatamine vahekohtu otsuse täitmise kontekstis;
- n) parandusmeetmed, nagu on ette nähtud väljaastumislepingu Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis artiklis 13;
- o) kaitsemeetmed ja tasakaalustavad meetmed, nagu on ette nähtud väljaastumislepingu Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis artiklis 16.

Artikkel 2

Liidu õiguste kasutamine

1. Komisjon on volitatud rakendusaktide abil
 - a) võtma vastu käesoleva määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud meetmeid, välja arvatud kaubandus- ja koostöölepingu alusel Ühendkuningriigi kalalaevadele ette nähtud juurdepääsu liidu vetele täielik või osaline peatamine, ja
 - b) kui meede seisneb artikli 1 lõikes 1 osutatud lepingus sätestatud kohustuse täitmise peatamises, kehtestama asjaomase lepingu kohaldamisalal kaubanduse, investeerimise või muu tegevuse suhtes piiranguid, mida peatatud kohustus muidu takistaks.

Asjakohasel juhul täpsustatakse vastuvõetud meetmete kestus kõnealustes rakendusaktides.

2. Käesoleva määruse kohaselt vastu võetavad meetmed on proportsionaalsed taotletavate eesmärkidega ja tõhusad selle tagamisel, et Ühendkuningriik täidaks artikli 1 lõikes 1 osutatud lepinguid. Need vastavad kõnealustes lepingutes sätestatud spetsiifilistele kriteeriumidele.

3. Komisjon on volitatud artikli 1 lõikes 2 osutatud meetmeid rakendusaktide abil muutma, peatama või kehtetuks tunnistama. Asjakohasel juhul täpsustatakse peatamise kestus kõnealustes rakendusaktides.

4. Kui küsimus valmistab ühele või mitmele liikmesriigile erist muret, võib asjaomane liikmesriik või võivad asjaomased liikmesriigid taotleda komisjonilt artikli 1 lõikes 2 osutatud meetmete võtmist. Kui komisjon ei reageeri sellele taotlusele positiivselt, teatab ta nõukogule aegsasti selle põhjustest.
5. Kui käesoleva määruse artikli 1 lõike 2 punktis c osutatud tasakaalustavate meetmete kestus on pikem kui üks aasta, võivad üks või mitu liikmesriiki püsivate märkimisväärsete erinevuste tõttu taotleda komisjonilt kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 411 ette nähtud läbivaatamisklausli käivitamist. Komisjon vaatab selle taotluse õigeaegselt läbi ja asjakohasel juhul kaalub vastavalt kaubandus- ja koostöölepingu sätetele partnerlusnõukogu kaasamist küsimuse käsitlemisesse. Kui komisjon ei reageeri sellele taotlusele positiivselt, teatab ta nõukogule õigeaegselt selle põhjustest.
6. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 3 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 3 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.
7. Nõuetekohaselt põhjendatud tungiva kiireloomulisuse tõttu võtab komisjon kooskõlas artikli 3 lõikes 3 osutatud menetlusega vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.
8. Kui nõukogu otsustab ELi toimimise lepingu artikli 43 lõike 3 kohaselt täielikult või osaliselt peatada kaubandus- ja koostöölepingu alusel Ühendkuningriigi kalalaevadele ette nähtud juurdepääsu liidu vetele, kohaldab ta käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud kriteeriume.

Artikkel 3

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab Ühendkuningriigi komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 artikli 3 tähenduses. Kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011 teavitatakse Euroopa Parlamenti ja nõukogu komiteemenetlustest korrapäraselt ja aegsasti.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes artikliga 5.
4. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad igal ajal kasutada kooskõlas määruse (EL) nr 182/2011 artikliga 11 oma kontrolliõigust.

Artikkel 4

Teave

1. Aluslepingutes sätestatud nõukogu volituste rakendamiseks, nagu on kajastatud otsustes (EL) 2020/135 ja (EL) 2021/689, teavitatakse nõukogu pidevalt, alaliselt ja korrapäraselt väljaastumislepingu ning kaubandus- ja koostöölepingu rakendamisest.
2. Selleks et rakendada Euroopa Parlamendi aluslepingutest tulenevaid volitusi, teavitatakse teda kooskõlas aluslepingutega viivitamata ja täielikult, et ta saaks kasutada oma institutsioonilisi õigusi.

Artikkel 5

Seos muude liidu õiguse sätetega

Käesolevat määrust kohaldatakse olenemata muudest ELi toimimise lepingu alusel vastu võetud liidu õiguse sätetest, millel on sama reguleerimisese.

Kui komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga-aastased aruanded kaubandus- ja koostöölepingu rakendamise ja kohaldamise kohta, sisaldab see ka ülevaadet kaebustest, mis on saadud seoses kaubandus- ja koostöölepinguga ning selliste kaebuste järelmeetmetest ja käesoleva määruse artikli 2 kohaselt vastu võetud meetmetest.

Artikkel 6

Läbivaatamine

Hiljemalt 12. aprilliks 2026 esitab komisjon Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta, lisades sellele, kui see on kohane, asjakohased seadusandlikud ettepanekud.

Artikkel 7

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Strasbourg, 15. märts 2023

Euroopa Parlamendi nimel
president
R. METSOLA

Nõukogu nimel
eesistuja
J. ROSWALL
